

ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

СИЛАБУС

навчальної дисципліни Психологічні проблеми спілкування
2025 – 2026 н.р.

1. Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність – 053 Психологія

Освітня програма – Практична психологія

Загальний обсяг дисципліни – III кредити ЄКТС

Статус дисципліни – вибіркова

Інститут (факультет) – факультет історії педагогіки та психології

Кафедра – психології

Курс – 2; семестр – I; вид підсумкового контролю – залік

Мова навчання – українська.

Види занять: лекції, практичні

Методи навчання: проблемні лекції, семінари-дискусії, частково-пошуковий (евристичний); дослідницький; контролю та самоконтролю у навчанні.

Форми навчання: денна

Лінк на дисципліну: <https://www.dkpp.com.ua/dystsplyny>

Розподіл годин за видами робіт

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни: год. / кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семинарські заняття				
Денна	2	I	90/ III	40	20	–	–	20	50	–	+	–

2. Викладачі

Хавула Роман Михайлович E-mail: romankhavula@dspu.edu.ua romankhavula@gmail.com	Доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук
--	--

3. Характеристика навчальної дисципліни

Мета навчання: сформувати у студентів систему знань про теоретичні аспекти спілкування, його основні характеристики та основні проблеми і сформувати в них навички безконфліктного спілкування та комунікативну культуру майбутніх фахівців.

Результати навчання.

У студентів мають сформуватись знання основних наукових досягнень вітчизняної та зарубіжної психології з проблем психологічного спілкування, а також категорій, стратегій та тактик спілкування; аналіз різних аспектів когнітивної психології спілкування; вміння організувати когнітивне спілкування в контексті психологічного консультивання; застосування отриманих знань для подолання бар'єрів спілкування; вміння діагностувати здібності до спілкування та формування та розвитку комунікативної компетентності педагогічних працівників.

Компетентності.

а) загальні компетентності:

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність працювати в команді;

б) професійні компетентності:

- здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ;
- здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації;
- здатність інтерпретувати результати психологічної діагностики, робити висновки та прогнози, формувати та надавати рекомендації учасникам освітнього процесу;
- здатність планувати, реалізовувати та інтерпретувати результати моніторингових досліджень та виявляти актуальний стан психологічної безпеки освітнього середовища, наявних ризиків, готувати пропозиції (стратегічні цілі, завдання, заходи) щодо їх уникнення та відновлення психологічної безпеки освітнього середовища;
- здатність обирати та практично застосовувати інструменти (методи, методики, процедури), види, форми та змістове наповнення психологічної профілактики відповідно до визначених завдань, потреб, особливостей розвитку та вікових особливостей цільової аудиторії;
- здатність оцінити ефективність психологічної профілактики відповідно до визначених завдань;
- здатність обирати та практично застосовувати інструменти (методи, методики, процедури), види, форми та змістове наповнення психологічної просвіти відповідно до визначених напрямів та завдань, потреб, особливостей розвитку та вікових особливостей цільової аудиторії;
- здатність до ефективного міжособистісного спілкування, емпатійного слухання, емоційної стабільності, толерантності;
- здатність до самоорганізації, планування та підготовки до здійснення трудових функцій.

Пререквізити дисципліни. Загальна психологія.

Постреквізити дисципліни. Соціальна психологія, Психодіагностика, Вікова психологія.

4. Програма дисципліни.

Зміст основних розділів дисципліни.

Тема 1. Психологічні особливості спілкування в сучасній психологічній науці. Спілкування як феномен психології. Проблема психології спілкування у наукових доробках психологів. Категоріальний апарат психології спілкування. Основні характеристики спілкування. Чинники, які впливають на людей в процесі спілкування.

Тема 2. Психологічні аспекти когнітивної психології спілкування. Теоретико-методологічні основи когнітивної психології спілкування. Дослідження когнітивного спілкування в прикладних завданнях психології. Психологічний та соціокультурний контекст когнітивного спілкування. Когнітивне спілкування як засіб забезпечення зворотного зв'язку в організації пізнавальної діяльності та розвитку творчого діалогу.

Тема 3. Організація когнітивного спілкування в контексті психологічного консультування. Цілі психологічного консультування у світлі сучасних уявлень про оптимальне функціонування особистості. Спілкування як простір розгортання процесу саморозвитку особистості. Завдання та умови оптимізації функціонування особистості засобами спілкування. Принципи створення саногенного комунікативного простору для розвитку особистості в психологічному консультуванні.

Тема 4. Когнітивне спілкування в умовах утрудненої взаємодії та подолання бар'єрів спілкування. Психологічний аналіз мікро та макробар'єрів спілкування. Аналіз причин виникнення бар'єрів спілкування. Психологічний зміст когнітивних бар'єрів взаємодії. Психологічні особливості подолання бар'єрів взаємодії.

Тема 5. Когнітивно-орієнтоване спілкування. Когнітивно-орієнтоване спілкування як подолання бар'єрів взаємодії. Основні принципи побудови стосунків з партнерами по взаємодії. Застосування вербальних патернів для організації мовленнєвого впливу. Підвищення ефективності зворотного зв'язку в професійному спілкуванні педагогів.

Тема 6. Психотехнологія створення довірливих взаємовідносин. Мистецтво слухати – основні професійні стилі і прийоми. Техніка професійного слухання. Основні рекомендації для оволодіння мистецтвом слухати. Механізм уникнення конфліктогенів. Рекомендації по створенню довірливих взаємин.

Тема 7. Стратегії і тактики спілкування. Стратегії спілкування в структурі комунікативної компетентності. Тренінг комунікативної компетентності. Перспективна стратегія взаємодії. Мистецтво компліменту у спілкуванні. Психологічний аналіз тактик спілкування.

Тема 8. Теоретико-методичні засади формування комунікативної компетентності педагогічних працівників. Комунікативна компетентність – інтегральна характеристика педагогічного спілкування. Теоретико-методичні засади формування комунікативної компетентності. Особливості діагностики рівня сформованості та проявів комунікативної компетентності особистості. Психотехнічні вправи з розвитку комунікативної компетентності.

Тема 9. Діагностика здібностей до спілкування. Основні категорії психології здібностей. Здібності до спілкування і розвиток комунікативних якостей особистості. Діагностичний інструментарій для виявлення комунікативних якостей особистості. Соціально-психологічні концепції розвитку здоров'я за допомогою спілкування.

Тема 10. Розвиток соціально-комунікативної компетентності вчителів. Основні підходи до вивчення проблеми соціально-комунікативної компетентності особистості. Модель розвитку соціально-комунікативної компетентності. Психодіагностичні засади дослідження соціально-комунікативної компетентності. Психологічний супровід розвитку соціально-комунікативної компетентності вчителів.

Тематика практичних занять.

Тема 1. Психологічні особливості спілкування як соціально-психологічний механізм взаємодії у професійній діяльності.

Тема 2. Теоретико-прикладні засади когнітивної психології спілкування.

Тема 3. Особливості когнітивного спілкування в контексті психологічного консультування.

Тема 4. Психологічні особливості взаємодії в контексті психології когнітивного спілкування.

Тема 5. Психологічні особливості когнітивно-орієнтованого спілкування.

Тема 6. Психологічний аналіз психотехнології створення довірливих взаємовідносин.

Тема 7. Аналіз основних стратегій і тактик спілкування.

Тема 8. Психотехнічні вправи з розвитку комунікативної компетентності.

Тема 9. Діагностика та розвиток здібностей до спілкування

Тема 10. Психологічні особливості розвитку соціально-комунікативної компетентності вчителів.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни містить: опрацювання теоретичного матеріалу, виконання завдань згідно з переліком компетентностей, що формуються в межах кожної теми навчальної програми та підготовку до заліку.

Текст роботи друкується шрифтом Times New Roman, 14 шрифт з одного боку аркуша білого паперу формату А-4 (210x297 мм) через півтора міжрядкових інтервали.

Обсяг тексту: в межах 7-20 сторінок.

Обов'язкові елементи завдання для самостійної роботи:

1. Титульна сторінка (факультет, кафедра психології; тема завдання зля самостійної роботи, група, виконавець, викладач, Дрогобич 2025 р.).
2. Зміст (назви всіх розділів, параграфів з вказуванням номерів сторінок)
3. Вступ (актуальність, мета та основні завдання) – 1 сторінка.
4. Основна частина (аналіз наукової літератури; розкриття поставлених завдань).
5. Висновок (систематизація та підсумки основної частини, пропозиції та рекомендації щодо подальшої роботи над проблематикою) – 1 сторінка.
6. Список використаних джерел (не менше 5 джерел, які оформлені відповідно до вимог). Приклад оформлення літератури: https://www.dkpp.com.ua/wp-content/uploads/2023/11/bibliorafichnyi_opys_stu_83022015.pdf

Критеріями оцінювання самостійного завдання є: ступінь виконання (5 балів); рівень самостійності (5 балів); повнота розкриття (5 балів); обґрунтованість та аргументованість основних структурних компонентів (5 балів); якість оформлення (5 балів). Максимально 25 балів.

Перелік завдань (знансєвих, компетентнісних та здатнісних) для самостійної роботи:

1. Дайте відповідь з погляду психології, що таке спілкування, його роль у житті людини. Проілюструйте прикладами з історії людства, що до розуміння процесу спілкування для життя суспільства.
2. Напишіть твір-есе «Спілкування як потреба життя».
3. Спостерігаючи за власним життям і життям інших, визначте можливий вплив вміння спілкуватися на становлення людини як особистості та фахівця. Проілюструйте прикладами цю залежність (кореляцію).
4. Виберіть особу, з якою ви часто спілкуєтесь, і спробуйте розкрити особливості її комунікативної сфери. Напишіть про це невеликий твір.
5. Опишіть, як відбувається спілкування на соціальних рівнях: «індивід-індивід», «індивід-група», «група-соціум». Проілюструйте прикладами.
6. Підтвердіть або ж спростуйте твердження про те, що індивід трансформується в особистість через спілкування із собі подібними.
7. Як Ви поясните феномен Мауглі або Робінзона Крузо з погляду процесу комунікації?
8. Розкрийте та опишіть основні функції спілкування, їхній взаємовплив та взаємозалежність. Проілюструйте прикладами.
9. Більшість вітчизняних дослідників розмежовують поняття «спілкування» та «комунікація». А який смисл Ви вкладаєте в ці поняття, та чи є вони для вас тотожними?
10. Поясніть, у чому подібність та відмінність людської мови та «мови» тварин. Наведіть вагомї докази того, що мовленнєва діяльність властива лише людині.
11. Чи має спілкування особливо велике значення в онтогенетичному розвитку дитини? Чи свідчить це твердження про те, що потреба у спілкуванні не є природженою?
12. Як Ви можете пояснити з погляду процесу спілкування виникнення у людей відчаю, нудьги та навіть депресії?

13. Поясніть, як Ви розумієте філософське значення висловів: «Мислити образно», «Краще один раз побачити ніж сто раз почути» (Леонардо да Вінчі), «Скажи щось, щоб я тебе побачив» (Сократ).

14. Відомо, що на етапі початкового оволодіння мовою дитина, намагаючись задовольнити власні потреби, вимовляє певні слова, але слів не вистачає. Що приходить їй на допомогу? Проілюструйте прикладами.

15. Наведемо ситуацію: «Читаючи будь-яку книгу, ми спілкуємося з автором цієї книги, навіть не знаючи його, не бачачи, не контактуючи з ним отримуємо інформацію». Чи відбувається при цьому процес комунікації? Який вид спілкування проявляється при цьому?

16. Поясніть з позиції проксемики поведінку людей у ситуації: «Ви заходите в громадський транспорт у час пік, багато людей, тісно, люди стоять близько один до одного, тримають малу дистанцію між собою. Дехто відхиляється, відвертається в інший бік, дивиться постійно у вікно, інший читає газету, книгу, хтось слухає музику – все це задля того, щоб уникнути прямого небажаного контакту».

17. Яке відсоткове співвідношення між вербальними та невербальними засобами спілкування, якщо взяти весь процес комунікації за 100 %? Поясніть це з позиції свідомого та несвідомого проявів спілкування.

18. Що більш інформативніше скаже про людину вияв її вербальних чи невербальних засобів? Дайте пояснення висловам: «Тремтить як осинний листок», «Зціпив зуби», «Дивиться як кіт на сметану», «Живуть як собака з кішкою», «Ховає очі». Які емоції передає «мова тіла»?

19. Як можна проінтерпретувати ці жести – як відкриті чи закриті: людина при діловій розмові – піджак розстібнутий, ноги розпрямлені, руки не схрещені перед собою, вільно сидить на стільці, погляд вперед, наявний візуальний контакт?

20. Яку поведінку можна очікувати від людини, в інтимну зону якої різко втрутилася інша людина без її дозволу? Чи зможете Ви навести приклади професій, представникам яких дозволено втручатися в інтимну зону іншої людини? І професії, які використовують недозволені методи втручання в інтимну зону іншої людини, з певною метою?

21. Який вид запитань варто поставити під час бесіди з іншою людиною, щоб викликати нові запитання і вказати на невирішені проблеми або забезпечити підтримку вашої позиції шляхом мовчазного схвалення?

22. Спостерігаючи по телевізору політичні промови сучасних політиків, визначте як вони відрізняються від інших форм спілкування своєю емоційністю, чіткістю, насиченістю, дієвістю. Проілюструйте прикладами відмінність однієї політичної промови від іншої. В чому, на вашу думку, тут криється таємниця успішності чи неуспішності промови?

23. Дайте тлумачення невербальної поведінки людини в такому прикладі. Людина сидить під час бесіди, схрестивши руки на грудях, заложивши ногу на ногу. Долонь не було видно майже зовсім. Погляд зустрічається зі співбесідником 1/3 часу. Відповіді супроводжуються потиранням повіки та дотиком до носа.

24. Які стратегії поведінки в конфлікті ви знаєте? Визначте стратегію поведінки, яка вам імпонує найбільше, і обґрунтуйте свою відповідь.

25. Наведіть приклад конфлікту, зазначивши всі його основні елементи та фази. Визначте, на якій фазі розвитку знаходиться описаний вами конфлікт, тип конфлікту і варіанти його типології.

26. Виведіть основні психологічні причини і види конфліктів. Перерахуйте найбільш типові для Вас конфліктогени спілкування та конфліктогени, на які Ви найбільш боляче реагуєте. Прослідкуйте, чи є між ними зв'язок, і якщо є, то який.

27. Опишіть будь-який конфлікт, який був у Вашому житті, визначте в ньому елементи формули конфлікту і зобразіть карту конфлікту. Намагайтесь проаналізувати,

які тактики поведінки використовуються учасниками конфлікту, і відповідно, чи можна вирішити такий конфлікт. Які методи для конструктивного вирішення Ви запропонуєте?

28. Напишіть твір-есе «Мої конфліктогени спілкування».

29. У чому специфіка педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу порівняно з діяльністю шкільного вчителя?

30. Які психологічні умови визначають ефективність діяльності викладача вищої школи?

31. Довести, що педагогічна діяльність викладача має творчий характер. Особливості педагогічної творчості.

32. Як ви вважаєте, в чому полягає проблема критеріїв оцінювання ефективності діяльності викладача вищої школи?

33. У чому суть суб'єкт-об'єктних стосунків між викладачем та студентом? Чому дуже шкідливе безособове ставлення викладача до студента?

34. Визначте та проілюструйте прикладами позицію викладача щодо студента: розуміння, визнання, прийняття.

35. Які стилі педагогічного спілкування є найбільш оптимальними щодо розв'язання завдання його професійної підготовки? Доведіть свою думку.

36. Які психологічні засоби, методи та прийоми підвищують ефективність педагогічного спілкування зі студентською аудиторією під час лекцій, семінарських занять та іспиті?

37. Згадайте три випадки, коли Ви допомогли комусь вирішити проблему за допомогою спілкування.

38. Як ви поясните з позиції спілкування такі приказки та прислів'я: «Що маєш казати – наперед обміркуй». «Краще мочати, ніж брехати». «Мудрий не все скаже, що знає, а дурний не все знає, що каже». «Слово не горобець, вилетить – не піймаш». «Шабля ранило тіло, а слово – душу». «Слово старше за гроші». «Від солодких слів буває гірко». «Не кидай словами, як пес хвостом». «Слово до слова – зложиться мова».

39. Напишіть коротку промову на одну з запропонованих тем: «Слово – зброя. Як усяку зброю, його треба чистити й доглядати» (М. Рильський.) «Чудова думка втрачає всю свою цінність, якщо вона погано висловлена» (Вольтер). «Скажи будь-що, щоб я тебе побачив» (Сократ). «О слів жестока і солодка влада!» (Б. Олійник). «Мрію я словами відмикати людське серце...» (Л. Забашта).

40. Напишіть текст рекламного оголошення про курси, на яких навчають мовленнєвій комунікації (вказіть, що саме тут буде вивчатися та яку користь це може принести в житті). Виберіть найбільш вдалий варіант реклами.

41. Які невербальні сигнали з наведених нижче слід визнати конфліктогенними, а які – синтонними: дивитися на годинник; перебирати папірці на столі; присуватися ближче до співбесідника; набирати повітря в легені для заперечення; дивитися в очі?

42. Складіть промову на тему: «Сучасний шлюб та його перспективи» за поданими тезами: – любов як основа шлюбу; – церковний та світський погляд на шлюб; – проблема розлучення: причини та моральні аспекти; – зміна ставлення до вільного виховання в сучасному суспільстві; – нетрадиційні форми шлюбних відносин та ставлення до них суспільства.

43. Спробуйте виголосити промову-експромт на одну із запропонованих тем: – Проблема сучасної освіти. – Здоров'я людини в умовах війни. – Що таке щастя? – Християнству дві тисячі років. – Алгоритм дій після ядерного вибуху.

44. Уявіть, що Ви вперше виступаєте перед дитячою аудиторією. Ви старанно підготували свій урок, написавши детально конспект, і читаєте його як лекцію. Але клас абсолютно не слухає Вас: посилюється гамір, діти повністю втратили інтерес до того, що Ви читаєте. Що краще зробити – «навести порядок» і продовжувати читати свій чудово написаний конспект чи спробувати перейти до живого слова?

Алгоритм оформлення виконання першого («знаннєвого») завдання:

За своєю композицією структура «знаннєвого» (теоретичного) завдання включає вступ, основну частину, висновок та список використаної літератури.

У вступі обґрунтовується актуальність теми, мета, завдання, теоретичне та практичне значення, місце в даній галузі науки. В основній частині роботи викладається її зміст. Кожен автор самостійно визначає кількість питань, які повинні сприяти повному розкриттю теми.

У висновку формулюються головні положення, що випливають із проведеного аналізу (1 аркуш).

У кінці роботи наводиться в алфавітному порядку список використаної літератури, який складається відповідно до встановлених правил (5-10 джерел). При цьому відповідно вказуються прізвище та ініціали автора, назва праці, місце її видання, назва видавництва, рік видання, загальна кількість сторінок або використані сторінки. Приклад оформлення літератури: https://www.dkpp.com.ua/wp-content/uploads/2023/11/bibliorafichnyi_opys_stu_83022015.pdf.

Алгоритм оформлення виконання другого («компетентнісного») завдання:

1. Які психологічні знання потрібні, щоб володіти даною компетентністю?

2. Мотиви володіння професійною компетентністю. Чому повинен володіти психолог даною компетентністю?

3. Що повинен вміти фахівець, щоб стверджувати, що він володіє даною компетентністю?

4. Розповісти про результати застосування даної компетентності в майбутній професійній діяльності

5. Висновок: складові досвіду психолога із застосування даної компетентності.

Алгоритм оформлення виконання третього завдання про здатності:

1. Предмет здатності. У чому її суть та спрямованість?

2. Мотиви володіння здатністю. Чому розвинена особистість повинна володіти даною здатністю?

3. В яких вчинках, діях, ставленнях, позиціях, оцінках педагога реалізується дана здатність?

4. Описати результати (наслідки) реалізації психологом даної здатності в професійній діяльності та в особистому житті.

5. Складові досвіду реалізації даної здатності.

Основними характеристиками здатностей є: 1) змістова спрямованість; 2) відповідність чи невідповідність природі внутрішнього світу людини; 3) рівень розвитку та ефективність функціонування здатності.

Критеріями оцінювання індивідуальних завдань є: відповідність їх запропонованому вище алгоритму викладу, здатність аналізувати, порівнювати, узагальнювати, особиста позиція студента, самостійність, гнучкість, оригінальність, володіння матеріалом.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання).

Р.М. Хавула: (лекції, семінарські): Zoom: ідентифікатор 8149636898; код b1MURL9

6. Інформація про консультації (вказується розклад консультацій).

7. Система оцінювання.

Види та методи контролю: усний контроль (опитування; бесіда); письмовий контроль (самостійна робота); підсумковий контроль (залік).

Форми контролю: групова форма організації контролю

Критерії оцінювання: оцінювання досягнутих успіхів за семестр проводиться в системі оцінювання університету після чого переводиться в національну шкалу оцінювання та шкалу ECTS відповідно до таблиці:

Шкала оцінювання університету (в балах)	Національна шкала оцінювання	Шкала ECTS		
		Сумарна модульна оцінка (в балах)	Оцінка за шкалою ECTS	Визначення
90-100	ЗАРАХОВАНО	90-100	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
75-89		82-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками
		75-81	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок
60-74		67-74	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків
		60-66	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії
0 - 59	НЕЗАРАХОВАНО	35-59	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати, перед тим як отримати екзамен
		0-34	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота

Розподіл балів з дисципліни

Усні відповіді	50 балів
Самостійна робота	25 балів
Підготовка статті (публікація тез)	15 балів
Співбесіда з лектором	10 балів
Основний талон	100 балів

8. Питання до заліку.

1. Розкрийте теоретичні аспекти процесу спілкування.
2. Опишіть розвиток спілкування в онтогенезі.
3. Класифікація видів спілкування.
4. Класифікація функцій спілкування.
5. Модель мовленнєвої комунікації.
6. Засоби спілкування: вербальні; невербальні.
7. Голосові характеристики мови.
8. Основні форми спілкування.
9. Стратегії та тактики спілкування.
10. Типи комунікабельності людей.
11. Суть спілкування як процесу обміну інформацією.
12. Специфіка процесу обміну інформацією.
13. Комунікативні бар'єри пов'язані з пізнавальною сферою особистості.
14. Правила подачі зворотнього зв'язку.
15. Охарактеризуйте особливості слухання та мовлення.
16. Інтерактивна сторона спілкування.
17. Теорії міжособистісної взаємодії.
18. Взаємодія як організація діяльності.
19. Психологічний вплив.
20. Характеристика соціальної перцепції.
21. Візуальна психодіагностика.
22. Ефекти соціальної перцепції.
23. Психологія конфліктного спілкування.
24. Конфлікт елементи, типи, динаміка конфлікту.

25. Особливості поведінки у конфліктній ситуації.
26. Маніпулятивна та актуалізаторська моделі спілкування.
27. Технології виходу з конфлікту.
28. Основні причини і види конфліктогенів спілкування.
29. Механізм уникнення конфліктогенів.
30. Основні тактики та стратегії поведінки в конфлікті.
31. Діагностика загального рівня комунікабельності.
32. Діагностика потреби в спілкуванні.
33. Діагностика бар'єрів у міжособистісному спілкуванні.
34. Діагностика типових способів поведінки в конфліктних ситуаціях.
35. Особливості розвитку комунікабельності.
36. Особливості спілкування «викладач – учень».
37. Суб'єктивна природа психологічних труднощів спілкування.
38. Методи завоювання уваги.
39. Формування комунікативної культури викладача: внутрішня техніка; зовнішня техніка.
40. Особливості міжособистісного спілкування педагога і студента.
41. Стилї педагогічного спілкування.
42. Структура особистісно-групового педагогічного спілкування.
43. Моделі спілкування педагога та учня.
44. Стилї поведінки в конфліктній ситуації.
45. Правила педагогічного спілкування.
46. Когнітивні бар'єри взаємодії.
47. Категоріальний апарат психології спілкування.
48. Когнітивне спілкування як засіб забезпечення зворотного зв'язку в організації пізнавальної діяльності та розвитку творчого діалогу.
49. Завдання та умови оптимізації функціонування особистості засобами спілкування.
50. Психологічний аналіз мікро та макробар'єрів спілкування.
51. Психологічні особливості подолання бар'єрів взаємодії.
52. Основні принципи побудови стосунків з партнерами по взаємодії.
53. Техніка професійного слухання.
54. Основні рекомендації для оволодіння мистецтвом слухати.
55. Мистецтво компліменту у спілкуванні.
56. Психотехнічні вправи з розвитку комунікативної компетентності.
57. Соціально-психологічні концепції розвитку здоров'я за допомогою спілкування.
58. Основні підходи до вивчення проблеми соціально-комунікативної компетентності особистості.
59. Психодіагностичні засади дослідження соціально-комунікативної компетентності.
60. Психологічний супровід розвитку соціально-комунікативної компетентності вчителів.

9. Політика дисципліни

Система вимог до студентів:

- систематичне відвідування занять;
- неприпустимість пропусків, запізньєв;
- зарахування пропущених занять відбувається в узгоджений з студентом час.

Політика академічної доброчесності:

- самостійне виконання навчальних завдань;
- зниження оцінки, якщо виявлено списування при виконанні теоретичних, практичних чи творчих завдань.

Правила поведінки на заняттях:

- активна участь в обговоренні проблемних питань;
- взаємоповага.
- якщо лекційні або практичні заняття відбуваються у zoom, тоді обов'язковим є використання відеокамери, мікрофон доцільно використовувати тільки під час відповіді.

10. Рекомендована література та інформаційні ресурси

а) основна література:

1. Абрамович С.Д., Чикарькова М.Ю. Мовленнєва комунікація: Підручник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 464 с.
2. Бацивнич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. К., 2004. 342 с.
3. Василенко Л. Соціальна психологія. Спілкування як взаємодія: інтерактивна підготовка студентів : навч.-метод. посібник. Дрогобич. 2011. 46 с.
4. Вікова психологія: навч посіб. / М.В.Савчин, Л.П.Василенко. 2-ге вид., доповн. К.: Академвидав, 2013. 384 с. (Серія «Альма-матер»).
5. Джонсон, Девід В. Соціальна психологія: тренінг міжособистісного спілкування / Пер. з англ. В. Хомика. К. : Вид дім «КМ Академія», 2003. 288 с.
6. Етика ділового спілкування: [навч. посібник] / Т. Б. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук . К.: Центр учбової літератури, 2007. 344 с.
7. Індивідуально-психологічні особливості переживання бар'єрів публічних виступів: кваліфікаційна робота магістра / Му Саннію. Одеса: НПУ імені К.Д. Ушинського, 2020. 77 с.
8. Завініченко Н. Б. Особливості розвитку комунікативної компетентності майбутнього практичного психолога системи освіти: дис. канд. психологічних наук. К., 2003. 229 с.
9. Засади когнітивної психології спілкування : [монографія] / [В.П. Каз-міренко, В.М. Духневич, О.Ю. Осадько та ін.] ; за наук. ред. В.П. Казмиєнка ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 390 с.
10. Калмикова Л. О. Психологічні особливості звукомови осіб у різних емоційно-психічних станах: дис. ... кандидата психол. наук: 19.00.07 / Калмикова Людмила Володимирівна. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2017. 276 с.
11. Калмикова Л. О. Психологія мовлення і психолінгвістика. К.: «Фенікс», 2008. 245 с.
12. Карабин Т.В. Вплив особливостей спілкування в мережі «internet» на процес соціалізації студентської молоді : дис. канди. психол. наук. Прикарпатський н-ий у-ет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2005. 261 с.
13. Коваленко А. Б. Соціальна психологія: [підручник] / Алла Борисівна Коваленко, Микола Никифорович Корнев. К.: Геопринт, 2006. 400 с.
14. Комунікативні якості осіб, котрі різняться локалізацією контролю: кваліфікаційна робота магістра / Ло Хуйсюань. Одеса: НПУ імені К.Д. Ушинського, 2020. 70 с.
15. Корніяк О. М. Психологія комунікативної культури школяра / О. М. Корніяк. К. : Міленіум, 2006. 336 с.
16. Косенко Ю. В. Основи теорії мовної комунікації: навч. Посіб / Ю. В. Косенко. Суми: Сумський державний університет. 2011. 187 с.
17. Мова і міжкультурна комунікація. Колективна монографія за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції [Електронний ресурс] / Н. Сайко Режим доступу: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2888/1/%D0%9C%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%96%20%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%9F%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%BA.pdf>
18. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: У двох кн. Кн.1.: Соціальна психологія особистості і спілкування / Л.Е. Орбан-Лембрик. К.: Либідь, 2004. 576 с.
19. Особливості комунікативної сфери осіб, схильних до макіавеллізму: кваліфікаційна робота магістра / Макеева Євгенія Олександрівна. Одеса: НПУ імені К.Д. Ушинського, 2020. 66 с.
20. Павленко Т.В. Особистісні чинники розвитку комунікативних властивостей підлітків: дис. ... кандидата психол. наук. Київ: Інст. психол. імені Г. С. Костюка, 2020. 236 с.
21. Педагогічне спілкування: науково-практичні проблеми: монографія / Роздобудько В. М., Савчин М. В., Скотна Н. В. Дрогобич, 1993. 103 с.
22. Попіль М.І. Психологічні проблеми спілкування. Тексти лекцій. Дрогобич: РВВ імені Івана Франка, 2010. 240 с.
23. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. К.: Видавничий центр “Київський університет”, 1999. 301 с.
24. Професійно-важливі якості особистості психолога: комунікативний аспект: кваліфікаційна робота магістра / Цуркан Світлана Миколаївна. Одеса: НПУ імені К.Д. Ушинського, 2020. 105 с.
25. Психологічні особливості комунікативної толерантності особистості: кваліфікаційна робота магістра / Рубаненко Олена Олександрівна. Одеса: НПУ імені К.Д. Ушинського, 2020. 83 с.
26. Савчин М.В. Здоров'я людини: духовний, особистісний і тілесний виміри: монографія. Дрогобич. Посвіт, 2019. 232 с.

27. Савчин М.В. Соціальна психологія. Дрогобич: Відродження, 2000. 274 с.
28. Філоненко М. Психологія спілкування. К.: Центр учбової літератури, 2008. 224 с.
29. Хавула Р.М. Соціальна психологія: тексти лекцій. Частина 1 / І.Я. Гриник, Р.М. Хавула. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2015. 120 с.
30. Цимбаленко О.О. Психологічні особливості формування здатності до комунікативної взаємодії у дітей з порушеннями спілкування: дис. ... канд. психол. наук: Київ: 2021. 301 с.

б) додаткова література:

31. Вторнікова Ю. С. Модель формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів // Вісник ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка [Серія: «Педагогічні науки»]. Чернівці, 2013. Вип. 110. С. 188-194.
32. Дідковський С.В. Організація рефлексивно-когнітивного спілкування в процесах вирішення конфліктів // Актуальні проблеми психології: психологічна теорія і технологія навчання : зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. Вип. 7. С. 52-62.
33. Ісаєва О.В. Комунікативна компетентність та засоби корекції процесу спілкування підлітків / О. В. Ісаєва // Актуальні питання сучасної психології . 2014. С. 71-75.
34. Кошляк І. Г. Психологічні чинники комунікативної толерантності у юнацькому віці / І. Г. Кошляк, Л. О. Першина // Наука і освіта. 2013. № 7. С. 164-169.
35. Колупаєва К. О. Особливості комунікативної культури особистості школяра [Електронний ресурс] / К. О. Колупаєва. Режим доступу: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/stud_almanah/v_1/24.pdf.
36. Основи риторики для менеджера: Навч.-практ. посібник / Укладач Барч К.В. Ужгород: НКФ "Інпроф", 2003
37. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І.Я. Зязюна. К.: Вища шк., 1997. С. 70-71.
38. Пляка Л. В. Психологічні особливості розвитку професійної комунікативної компетентності у майбутніх провізорів: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. психологічних наук. К., 2010. 20 с.
39. Проскурняк О. І. Комунікативна діяльність розумово відсталих підлітків: типологія та рівні [Електронний ресурс] / О. І. Проскурняк. URL: <http://aqce.com.ua/download/publications/214/227.pdf>
40. Черенщикова Д. Аксіокорекція педагогічного спілкування у вищих навчальних закладах засобами позитивної психотерапії // Психологія особистості. 2012. № 1. С. 184-195
41. Якимчук Ю. В. Розвиток когнітивного компонента комунікативних здібностей у студентів вищих навчальних закладів // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Психологічні науки. 2010. № 4.

в) інтернет-ресурси:

42. <https://www.dkpp.com.ua/dystsypliny>
43. https://uhsp.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/Diss_Kovaliova.pdf
44. https://www.dkpp.com.ua/wp-content/uploads/2023/10/khavula_hrynyk_entsyklopedychnyy_slovyk_2023.pdf

Викладач _____
Підпис

Р.М. Хавула
Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні кафедри практичної психології
Протокол № __ від _____ 2025 року

Завідувач кафедри _____
Підпис

М.В. Савчин
Ініціали та прізвище